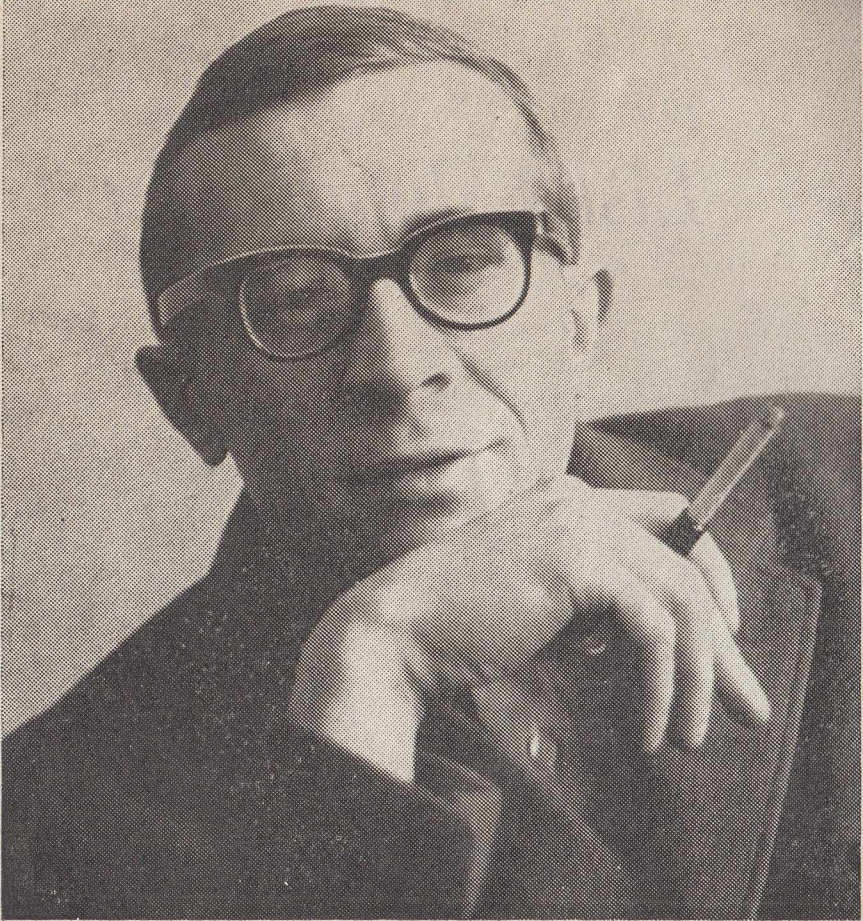

IGOR RUSNÁK

Lišky, dobrou noc

D I V A D L O P E T R A B E Z R U Č E

DŮM KULTURY PRACUJÍCÍCH VŽKG OSTRAVA

Igor Rusnák

Mistra je třeba ctít, kamaráda především chápat, aneb jak jsme pracovali na představení, které uvidíte

Myslím, že jeden z nejkrásnějších rysů umění je, že v lidech nejruznějších charakterových vlastností a životních zkušeností vyvolává pocit souznění s někým druhým, kdo za nás vyslovil naši úzkost, radost, bolest i štěstí. Pomáhá nám řešit problémy, denodenní spory, pomáhá nám formulovat filosofii vlastního života. Na dílech, která v nás vyvolávají tuto resonanci, si uvědomujeme, že nejsme tak docela ztraceni na tomhle světě, ale že patříme k určité skupině lidí, kteří myslí a cítí podobně jako my, a naopak jsme proti jiným lidem, kteří jednají opačně. Když jsme si přečetli hru Igora Rusnáka *Lišky*, dobrou noc, měli jsme dojem, že ji napsal někdo známý, někdo hrozně blízký, jenž se stejně jako my snaží orientovat v dnešním světě složitých vztahů a rozporů, někdo, kdo jako my více cítí, než dovede přesně vyjádřit. Po loňské sezóně, naplněné většinou precisními texty geniálních lidí, se zdá Rusnákova hra nedokonalá. Ale vyvolává v nás tu hlubokou resonanci, utvrzuje nás v pravdivosti názorů, které se snažíme prosazovat. Je to citlivý, vysoce aktuální záznam o životě, který důvěrně známe. A tak hned od počátku cítil režisér, herci a zkrátka celý kolektiv lidí, kteří se na inscenaci podílí potřebu, přidat k textu hry nejen svá gesta, svůj hlas a mimiku, ale kus svých životních zkušeností, vyjádřených vlastními slovy. Na zkouškách se začalo improvizovat. Hledalo se co nejširší lidské zázemí pro postavy, které ve hře vystupují, hledala se jejich pravda, aby svár mezi nimi zajiskřil co nejvýrazněji. Konec konců, hledaly se co nejhlubší příčiny jednání každé postavy. Z úst herců vyletovala nová slova, která může říci jimi představovaná postava v dané dramatické situaci a tato slova jsme si zaznamenávali na magnetofonový pásek. Vznikla zajímavá práce, kterou nazýváme úpravou Divadla Petra Bezruče. Přes tuto anonymitu je to označení dosti přesné, protože nelze dnes s určitostí říci, kdo měl jaký podíl na textových úpravách, které jsme provedli. Každý přinesl něco svého, něco ze sebe. Zda byla nalezena pravda, nebo alespoň její část, o kterou šlo autorovi i nám, to dnes lze těžko říci. Víme však, že jsme k textu přistupovali tvůrčím způsobem, že jsme se snažili o maximální vy-

jádření těch každodenních zápasů, drobných křivd a necitlivostí, které deformují život dnešního člověka.

Nejde tedy o neúctu nebo nevíru ve schopnosti autora hry. Jde o krajní angažovanost kolektivu lidí na společné při, kterou autor začal. Našli jsme v něm přítele a snažili jsme se o to, pochopit ho a vyjádřit jeho myšlenky v našich podmínkách co nejkonkrétněji a nejsrozumitelněji. Jde nám totiž o to, aby divadlo nebylo vysokou tribunou vznešených myšlenek (pouze), ale i citlivou rezonanční deskou našeho života, života našich diváků. Aby jim bylo blízké, lidsky blízké pro jasné stanovisko k dnešnímu životu.

Přečetla jsem si hru Igora Rusnáka Lišky, dobrou noc. Jsme učitelka a začínala jsme zrovna tak jako Jana. Za těch deset let od absolvování jsem byla na šesti různých místech a pochopila jsem, že nelze jednat otevřeně, čestně nebo chcete-li naivně. Ač se vám to bude zdát asi hrozně, dnes chápu, že Karlovo stanovisko je asi správnější.

Když jsem absolvoval, nabídli mi místo asistenta na fakultě. Odmítl jsem to. Ale to prostě nejde, tak jak sem si to představoval na škole: dělat dobrou a vysoce odbornou práci na vesnici mezi lidmi. Nejdříve jsem se bránil různým funkcím a snažil se, abych četl a žil jako kulturní člověk. Považovali mě za prospěcháře, který nechápe potřeby dnešní doby a profesi učitele vidí příliš úzce, odborně. Tak se moje postavení na škole rok od roku zhoršovalo. Lidskou zanedbanost prostě nelze zlomit tak lehce, jak se o tom píše v románech ze současné vesnice. Nevidím žádné výsledky, vidím jen zbytečně ztracený život. Teď se už funkcím nebráním, říkají, že jsem vysoce aktivní učitel a mám tedy naději, že se za nějaký čas dostanu na školu do Ostravy jako asistent.

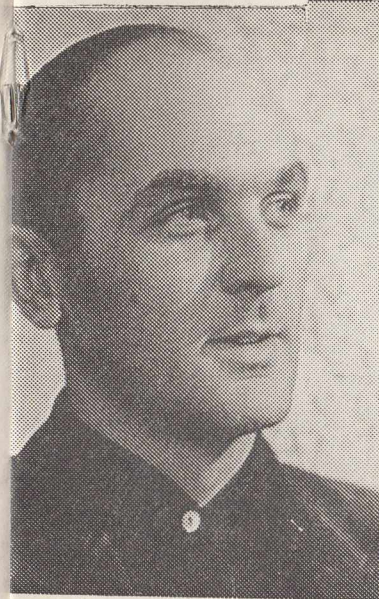
... ale řekněte mi, jak s tím skončit? Řezník, který má dvanáct dětí, které chodí roztrhané špinavé a jsou silně zanedbané ve svém duševním vývoji, dává manželce dvě koruny dvacet na jedno dítě denně. Našetřil si deset tisíc a dal postavit plot okolo fary a kostela. Já vím, že víra je jeho soukromá věc, ale...

(VYBRÁNO Z DOPISŮ UČITELŮ)

*Karel
Václav Roštlapil*

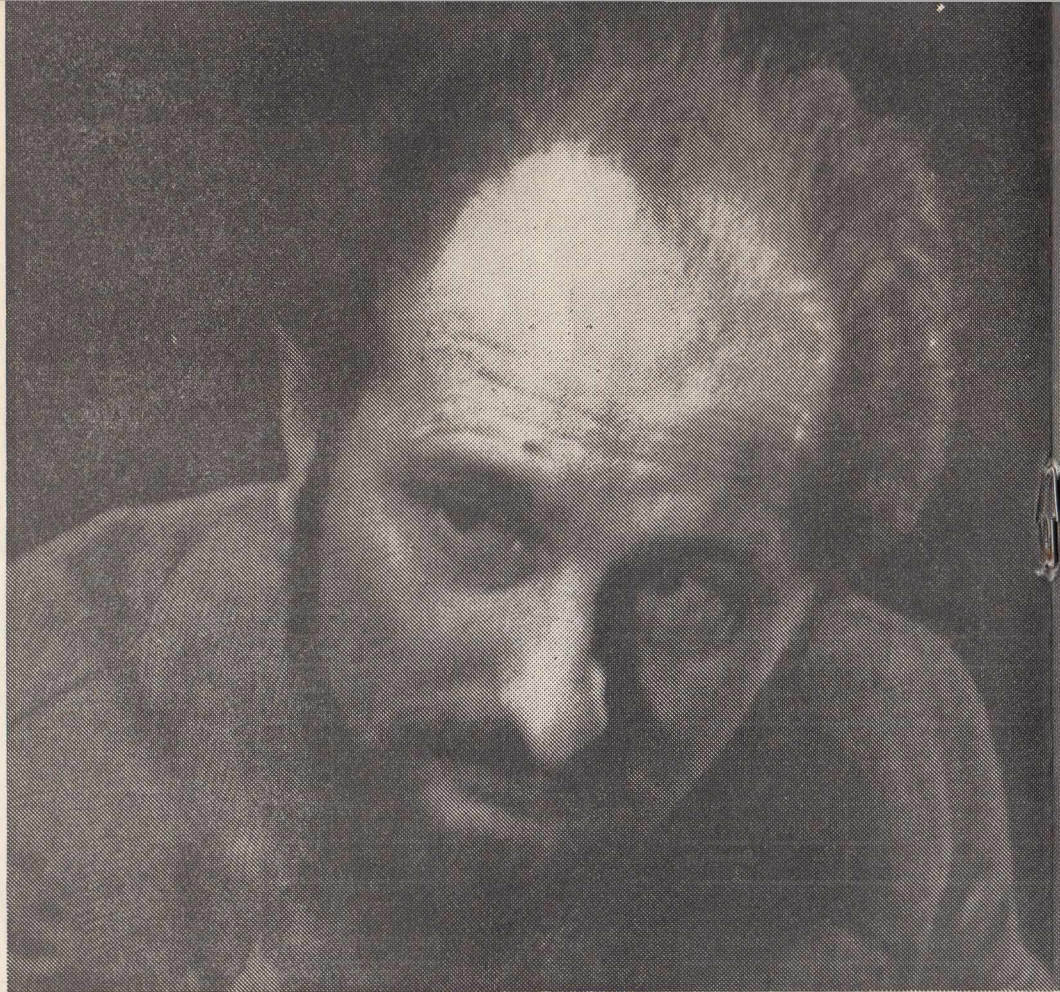

*Jana
Daniela Šrajerová*

*Farář
Milan Koutný*

Ředitel - Jiří Čeporan

IGOR RUSNÁK

Lišky, dobrou noc

Drama čtyř ročních dob

Dramaturgická úprava Divadla Petra Bezruče

Režie Jan Kačer

Překlad Zdeněk Hedbávný

Výprava Luboš Hruža

Verše Fr. Halase: »Já se tam vrátím« recituje zasl. umělec Otomar Krejča

Jana	Daniela Šrajerová — Jiřina Třebická
Ředitel	Jiří Čeporan
Karel	Václav Roštlapil — František Husák
Magda	Nina Divíšková
Honza	Ladislav Mrkvička
Farář	Milan Koutný — Evžen Němec
Hana	Milada Albínová
Otík	Ota Zavadinka, dětská role

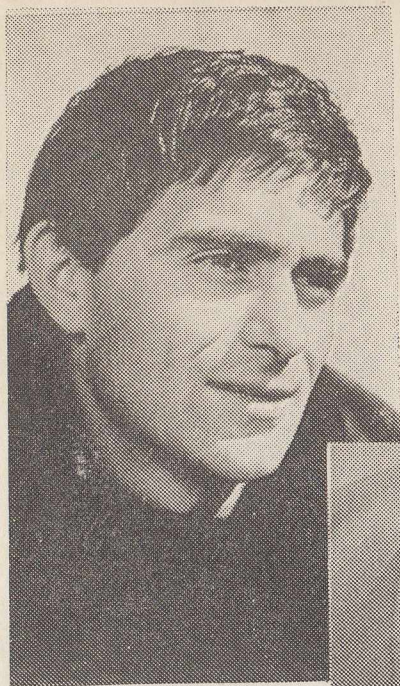
Představení řídí Lída Naarová

Text sleduje Marie Minská

Technická spolupráce: stavby V. Plachý s kol., svítí J. Řezáč s kol., dekorace Míhola Němec, kostýmy B. Smetancvá s kol., vlásenky M. Kuthanová s kol., rekvizity A. Smetana.

Přestávka po druhém dějství.

Premiéra v Divadle Petra Bezruče v Ostravě dne 4. října 1964.

*Honza
Ladislav Mrkvička*

*Magda
Nina Divišková*

*Jana
Jirina Třebická*

Rozhovor s autorem

Chtěl jsem do programu napsat váš životopis a sháněl jsem potřebná data. Ve Slovníku českých spisovatelů beletristů za léta 1945—56, ale o vás není žádná zmínka. Jak to?

Lebo — po prvé — nie som spisovateľ — beletrista, ale divadelník. Vyštudoval som divadelnú dramaturgiu, pracoval som ako kritik. A po druhé — premiéra mojej prvej hry bola až koncom lanského roku.

Ale ve zprávách o divadelních premiérách na Slovensku v poslední době jsem četl vaše jméno u názvů tolika her, že jsem začal mít dojem, že je to pseudonym několika autorů.

Áno, mal som v priebehu troch mesiacov v Bratislave tri premiéry. Hoci si niektorí mysleli, že som si to zorganizoval kvôli recesii, bola to len náhoda, že sa dostali na verejnosť skoro súčasne. Pracoval som na nich viac ako dva roky.

Tři hry za dva roky to není málo. Řekněte o nich něco víc.

Prvou z nich bol »Krok to tmy«, dráma o malých ľuďoch, drvených mechanizmom, ktorý tak krásne fungoval v päťdesiatych rokoch. Druhou boli »Přírodní ľudia«, komédia o vlastnostiach dnešného človeka, svojho druhu replika na Vercoresovu novelu »Odprírodnené zvieratá«. Ako posledná prišla dráma štyroch ročných období »Lišky, dobrú noc!«

Ty »Lišky« jsou nějak zatraceně životaschopné, co říkáte? Vyskytují se dneska po celém území Slovenska, nyní pronikly za městský obvod Ostravy, očekávají se v Praze, a to ještě zdaleka není všechno. Slyšel jsem, že obléhají i Kyjevskou Rus, některá polská, maďarská i jugoslávská města. Můžete nějak vysvětlit ten nezvyklý jev?

Ako autor to môžem ťažko posúdiť. Ako kritik by som povedal asi takto: úspech »Lišiek« je predovšetkým diváckým úspechom. Nachádza sa v nich všetko, čo má divák rád — humor i sentiment, spoločenská kritika aj dosť výrazná fabula. Sú odborníci, ktorí považujú za životaschopnejšiu niektorú z mojich prvých dvoch hier.

Promiňte, ale koukám, že je to trochu jednostranné. Pořád o práci. Nezlobte se, ale musím vám položit několik otázek z vašeho soukromého života, pro větší plastičnost portrétu odpovídajícího. A pak lidi to mají rádi. Tak třeba: kouříte na lačný žaludek, nebo jste svobodný, nebo jakou hodnotu jste získal na vojně? Odpovězte na to co chcete.

Som slobodný, fajčím na lačný žalúdok a akú hodnotu som dosiahol, to je vojenskej tajomstvo.

A je to! Teď se můžeme klidně bavit dál o »Liškách«. Nevidíte nějaké další příčiny, které nejsou pouze v mentalitě diváka, ale ve hře samotné, jež vedou tolik divadel k jejich uvedení?

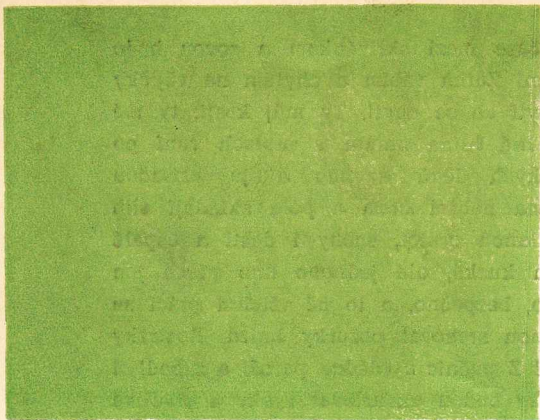
»Lišky« sú zaujímavé ešte v jednom — sú odrazu hrou zo súčasného života dedinskej inteligencie a legendou o dobrom človeku, ktorý je pre náš svet ešte prídobrý. Tieto dve polohy sú dosť v rovnováhe. Možno teda »Lišky« inscenovať aj ako legendu (tak sa stalo v SND v Bratislave), aj ako realistickú drámu (tak ju inscenovali, napríklad, v Nitre). Naozaj som veľmi zvedavý, ktorým smerom sa pohne tunajšia, ostravská inscenácia.

Chtěl bych vám říci, že jsme vaši hru dělali rádi, s chutí. Těžko dneska říkat, jak to dopadne, zda převáží důraz na její poetické kvality nebo na realistické prvky. Chtěli jsme, aby bylo v inscenaci zachováno obojí. Můžeme jen všichni doufat, že se první české uvedení bude líbit divákům i vám,

Já dúfam tiež.

Až jednou na velikém sněmu ptačím v čase mezi skřivánkem a sovou bude jednohlasně přištěbetáno jaro, já se tam vrátím! Zatím vábím a chytám na vějičky slov pěknost toho všeho tam u nás, ať se chytí co se chytí. Ty můj kraji, ty mé bezpečí, ty má zatvrzelosti, ty má věčnosti. Tvá hlína mnuta v prstech voní po zetletých vlasech dávno pohřbených tkalcovských dědů a báb a je přísadou mé krve. Ty můj kraji! Jsí tam, kde Vysočina nabírá dech a pole skládají slib chudoby. Potulné jaro kličkuje dlouhou rozestlanou ornicí, sněhy i dešti a ospalé barvy se vyčkávaně protahují. Země koktá, a kucká, ale jednoho dne přece jen vykukující kuřačka zjistí, že vše je připraveno, bezpečno, a to už všichni ptáci se rozlétnou s mírou melodií v zobáčcích a začnou stehovat obžurky hnízd. Roztržky kořenů a rozmilovanost větroví bude bez konce! Z pučnic vyhlédne paroží a z bodličí říkat: »My jsme žabí korálky!« Šedivé hrudky zamrskají ocásky a ulétnou. Na pedály strání stoupne ráno, lesy smírně a vznešeně zahučí a pak kdeco i s tím posledním chcípáčkem bude zpívat svítáníčko. Mísečky víček, zneklidněné tíhou světla, rozkmitá pomrkávání dětí do zubatého slunce, z otloukaného proutku vynutí kluci písničku a boscrky šlahouny ostruží a malení připíchnou k zemi jarní bídu sedmikrásky. Ocilky jarniček rozkřesají rosu. »Já jsem Podvečírka!« »Těší mě!« »Dovolte, moje jméno je Chlebiček!« »Jsem Třeslice!« Kdepak jen jsou křtitelničky těchto jmen? Jedno pro srdce a druhé pro svět. Slyšeli jste to? Já ano! Tiše! Ještě něco! Klubání kuřátek je slyšet až sem, až sem do té hromady kamení. Tráva pláče, tráva někde u nás pláče za pozdvihování rána. Já se tam vrátím, já se tam vrátím!

(František Halas Já se tam vrátím...)

ZDARMA

Program připravil Zdeněk Hedbávný. Grafická úprava Otakar Schindler. Typografická spolupráce R. Mikeska. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., Ostrava 1, prov. 22, Hollarova 14.

T 42 42704

Cena 1.60 Kčs.